

ॐ
संस्कृतभारती (उत्तरतमिलनाडु)

पत्राचारद्वारासंस्कृतम्

परीक्षा - शिक्षा

कालावधि: - होरात्रयम्
शुभकृतसंवत्सरः मकरमासः

अङ्काः - १००
जनवरी २०२३

॥ उत्तिष्ठत, जाग्रत, प्राप्य वरान्निबोधत ॥

नाम (Name in English) _____

(Full name with initials/surname as it should appear in the certificate.)

पञ्जीकरण- सङ्ख्या (Regn. No) _____

जङ्गमदूरवाणी सं (Mobile No) _____

Email id _____

वास-सङ्केतः (Res. Address with Pin code) _____

Instructions: Blank pages if found attached in the end may be used for writing paragraph answers. Extra answer sheets if required will also be provided in the examination hall.

प्रथमो भागः
(उत्तराणि अत्र एव लिखत)

I (अ) अधः दत्तानां कृदन्तानाम् इतरे वचनरूपे लिखत ।

(6)

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
१) नमन्	_____	_____
२) _____	_____	पठितवत्यः
३) वन्दमानया	_____	_____
४) _____	_____	वदतः
५) _____	_____	भवत्सु
६) ददती	_____	_____

(आ) आवरणे दत्तस्य क्रियापदस्य उचितं शतृ / शानच् प्रत्ययान्तं रूपं रिक्तस्थाने लिखत । (10)

- १) _____ यानानि अहं दृष्टवती । (गच्छति)
- २) गणेशः _____ वृद्धां पतनात् रक्षितवान् । (स्खलति)
- ३) _____ चोरः आरक्षकेण गृहीतः । (पलायते)
- ४) _____ छात्रासु उत्साहः महान् अस्ति । (स्पर्धते)
- ५) कृष्णं _____ गोपिकाः गीतं गीतवत्यः । (स्मरति)
- ६) पाठं _____ छात्रेभ्यः भोजनं देहि । (पठति)
- ७) धनम् _____ निर्धनेन वेतनवृद्धिः प्राप्ता । (अपेक्षते)
- ८) सम्यक् कार्यं _____ अधिकारिणः नाम किम् ? (कुरुते)

१) वायुना _____ वृक्षेभ्यः फलानि पतन्ति । (कम्पते)

१०) _____ क्षीरं दृष्ट्वा अम्बा चुल्लिकां निर्वापितवती । (उद्गच्छति)

(इ) सति-सप्तमी प्रयोगं कृत्वा वाक्यानि लिखत । (त्रीणि)

(3)

१) यदा रुग्णः वेदनया खिद्यमानः आसीत् तदा वैद्यः आगतः ।

२) गुरुः श्लोकं पठितवान् । शिष्याः अवधानेन श्रुतवन्तः।

३) यदा बालिकाः क्रीडाङ्गने क्रीडन्त्यः आसन् तदा वृष्टिः आरब्धा ।

४) कृष्णः आगतः । गोपिकाः अत्यन्तम् आनन्दम् अनुभूतवत्यः।

II (अ) सन्धिं कृत्वा सन्धिनाम लिखत । (पञ्चानाम्)

(5)

१) तत् + ज्वलति   २) वाक्यम् + लेखनीयम्   ३) दुर्योधनः + तदा   ४) ईदृग् + मम

५) निमिषन् + अपि   ६) अस्मद् + पुत्रः   ७) उक्तः + हृषीकेशः   ८) अप् + धिः

पदम्

सन्धिनाम

१) _____

_____

२) _____

_____

३) _____

_____

४) _____

_____

५) _____

_____

आ) सन्धिं विभज्य सन्धिनाम लिखत । (पञ्चानाम्)

(5)

- १) उड्डयते   २) षण्मासा उत्तरायणम्   ३) जगद्धिताय   ४) अङ्कः
५) बन्धुरात्मा   ६) श्रद्धावाँल्लभते   ७) बुद्धियोगाद्धनञ्जयः   ८) कियच्चिरम्

सन्धि-विभागः

सन्धिनाम

- १) _____ + _____
२) _____ + _____
३) _____ + _____
४) _____ + _____
५) _____ + _____

III (अ) एतानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत । (पञ्चानाम्)

(5)

- १) जायते   २) पठनीया   ३) प्रष्टुम्   ४) लब्ध्वा   ५) वन्दामहे   ६) अस्माकम्

- १) _____
२) _____
३) _____
४) _____
५) _____

(आ) उचितं कृदन्तरूपं / लकाररूपं लिखत ।

(5)

- १) शिक्षिकायाम् _____ सत्यां छात्राः उत्थितवन्तः । (आ+गम् - क्तवतु)

- २) अद्य सायं कार्यक्रमः _____ । (भू - विधिलिङ्)
- ३) छात्रैः छात्रावासे _____ । (वस् - भावे)
- ४) दिलीपः मह्यं पुस्तकं _____ । (दा - लृट्)
- ५) अस्माभिः दुर्गुणाः _____ । (त्यज् - तव्यत्)
- ६) पुत्रे गृहं प्रविशति सति पिता _____ आसीत् । (भुज् - शानच्)
- ७) अग्रजया गीताश्लोकः _____ । (पठ् - क्तः)
- ८) हस्तात् पुस्तकम् _____ । (पठ् - लङ्)
- ९) रजकः मलिनानि वस्त्राणि _____ आतपे प्रसारयति । (क्षाल् - ल्यप्)
- १०) माला आपणतः लेखनीं _____ इच्छति । (क्रीज् - तुमुन्)

(इ) उचितं प्रश्नवाचकपदम् (✓) इति चिह्नेन अङ्कयत । (5)

✓

उदा : - कर्तृपदम्-एकवचनम्-पुं (कः / कम् / केन)

- १) विशेषणपदम् (कीदृश / कुत्र / कदा)
- २) कर्मपदम् - एकवचनम् - स्त्री. (कया / का / काम्)
- ३) विशेषण-शत्रन्तः (किं कृत्वा / किं कुर्वन् / किं कृतम्)
- ४) पञ्चमी-विभक्ति-पदम् (कस्मै / कस्य / कस्मात्)
- ५) तुमुन्नन्त-अव्ययम् (किं करोति / किं कुर्वती / किं कर्तुम्)

IV (अ) साधु (✓) / असाधु (X) इति लिखत । (5)

- १) मूकः इति कश्चन दानवः आसीत् ।
- २) श्रीकृष्णं द्रष्टुम् इन्द्रः द्वारकाम् आगतवान् ।
- ३) एकेन चक्रेण रथस्य गतिः न भवति ।

४) काये कृतान्तात् भयम् अस्ति ।

५) धार्तराष्ट्रः कपिध्वजः आसीत् ।

(आ) मेलयत - रिक्तस्थाने उत्तरं लिखत ।

(5)

१) चिरजीवी करदर्शनम् १) चिरजीवी _____

२) वैद्यः महायुगः २) वैद्यः _____

३) कल्पः नारायणः ३) कल्पः _____

४) गौरी अवन्तिका ४) गौरी _____

५) मोक्षदायिका कृपः ५) मोक्षदायिका _____

द्वितीय भागः - संस्कृतभाषया उत्तराणि लिखत ।

(V) एकेन वाक्येन उत्तरं लिखत । (पञ्चानाम्)

(5)

- १) शिशुपालस्य वधात् किं भविष्यति ?
- २) पुरुषाः प्रायेण कुत्र अनादरं प्रकटयन्ति ?
- ३) अर्जुनः कुत्र अवसत् ?
- ४) यागस्य अन्ते कः विधिः अस्ति ?
- ५) दुष्टाः कदा सुखम् अनुभवन्ति ? कदा च विनश्यन्ति ?
- ६) रत्नानां राशिः कुत्र आसीत् ?
- ७) कौ न उपेक्षणीयौ ?

(VI) (अ) गद्यांशं पठित्वा संस्कृतेन उत्तरं लिखत ।

(5)

पुरा हिरण्यकशिपुः नाम असुरः त्रीन् लोकान् पीडयति स्म । तस्य पुत्रः प्रह्लादः भगवतः नारायणस्य भक्तः आसीत् । सर्वदा भगवतः स्मरणं कुर्वन्तं प्रह्लादं हिरण्यकशिपुः नासहत । पुत्रं अनेकैः विधैः मारयितुं यत्तवान् । परन्तु ईश्वरस्य अनुग्रहेण प्रह्लादः रक्षितः जातः । हिरण्यकशिपुः स्वसोदरीं होलिकां प्रह्लादस्य वधार्थं नियोजितवान् । किन्तु प्रज्वलति अग्नौ होलिका दग्धा भस्मीभूता च । हिरण्यकशिपोः प्रयत्नः विफलः जातः । अन्ते स्तम्भात् भगवान् नृसिंहः आविर्भूय हिरण्यकशिपोः

वधं कृत्वा प्रह्लादम् अनुगृहीतवान् ।

तस्मात् होलिका-दहनमुद्दिश्य होलिकोत्सवः प्रारभत । फाल्गुनमासस्य पूर्णिमायाम् अयम् उत्सवः

आचर्यते । होलिकोत्सवः वसन्त-ऋतोः आगमनं सूचयति । अस्मिन् दिने भगवान् श्रीकृष्णः गोपगोप्यः च

विभिन्नैः रङ्गचूर्णैः रङ्गरञ्जितजलेन च परस्परं रञ्जयन्तः रङ्गोत्सवम् आचरितवन्तः

इति पौराणिकग्रन्थाः आख्यान्ति । अतः अस्मिन् दिने आबालज्येष्ठाः

भगवन्तं कृष्णं स्मरन्तः इदं पर्व उल्लासेन आचरन्ति ।

१) नारायणस्य भक्तः कः ?

२) होलिका का? तस्याः का गतिः अभवत् ?

३) भगवान् नृसिंहः किं कृतवान् ?

४) होलिकोत्सवः किं सूचयति ?

५) श्रीकृष्णः गोपगोप्यः च कथं रङ्गोत्सवम् आचरितवन्तः ?

(आ) एकं विषयमधिकृत्य 6- 8 वाक्यैः संस्कृतेन प्रबन्धं लिखत ।

(5)

१) विश्वगुरुः भारतदेशः

२) आरोग्यरक्षणम्

तृतीयः भागः (संस्कृत/ तमिल् /आङ्गलभाषया उत्तरं लिखत)

(उत्तराणि उत्तरपत्रे लिखत)

(VII) (अ) अन्वयरचनां, तात्पर्यं च लिखत । (एकस्य श्लोकस्य)

(4+2)

एवमुक्त्वार्जुनः सङ्ख्ये रथोपस्थ उपाविशत् ।

विसृज्य सशरं चापं शोकसंविग्नमानसः ॥

ततः श्वेतैर्हयैर्युक्ते महति स्यन्दने स्थितौ ।

माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥

(आ) ससन्दर्भं विवृणुत । (द्वे एव)

(6)

१) " श्रीकृष्णः एव सर्वोत्तमः पूजार्हः । "

- २) " केवलं उत्साहो न कार्यसाधकः। क्षमा अत्यन्तम् आवश्यकी । "
- ३) " शत्रुविजये मम अभिलाषः । मोक्षप्राप्तौ मम इच्छा नास्ति । "
- ४) " दुर्योधनः राज्यसिंहासने स्थितः । तथापि भवतां विषये सः भीतः । "

(इ) प्रश्नस्य उत्तरं ४-५ वाक्यैः लिखत । (द्वयोः)

(6)

- १) सोदाहरणम् एकस्य व्यञ्जनसन्धेः नियमं विवृणुत ।
- २) उदाहरणं प्रदर्श्य सतिसप्तमी-प्रयोगं निर्दिशत ।
- ३) शतृ- शानच् प्रत्ययौ अधिकृत्य टिप्पणीं लिखत ।

(VIII) (अ) सन्धिच्छेदं प्रदर्श्य प्रतिपदार्थं तात्पर्यं च लिखत । (एकस्य सुभाषितस्य) (6)

१) कदर्थितस्यापि हि धैर्यवृत्तेः न शक्यते धैर्यगुणः प्रमार्ष्टुम् । अधोमुखस्यापि कृतस्य वहेः नाधः शिखा यान्ति कदाचिदेव ॥	२) सत्यं तपो ज्ञानमहिंसां च विद्वत्प्रणामं च सुशीलतां च । एतानि यो धारयते स विद्वान् न तत्र शास्त्राध्ययनं हि कारणम् ॥

(आ) एकं न्यायं विवृणुत ।

(2)

- १) काकतालीयन्यायः २) वृद्धकुमारीवाक्यन्यायः ३) घुणाक्षरन्यायः

(इ) एकस्याः प्रहेलिकायाः उत्तरम् अर्थं च लिखत ।

(3)

- १) का कान्ता कालियारातेः पुनरर्थे किमव्ययम् ।
किं वन्द्यं सर्वदेवानां फलेषु किमु सुन्दरम् ॥
अथवा
- २) राज्ञः सम्बोधनं किं स्यात् ? सुग्रीवस्य तु का प्रिया ?
अधनास्तु किमिच्छन्ति ? आर्तैः किं क्रियते वद ॥

(ई) एकस्याः सूक्तेः अर्थं लिखत ।

(2)

- १) ॥ वज्रादपि हि धीराणां चित्तरत्नमखण्डितम् ॥

(अथवा)

- २) अप्रकटीकृतशक्तिः शक्तोऽपि जनस्तिरस्क्रियां लभते ॥

जयतु संकृतम्

॥शुभम्॥

जयतु भारतम्